MALUŽINÁ

Vydané 7. 10. 2022

číslo výtlačku
3 / 2022

MALUŽINSKÉ NOVINKY

www.obecmaluzina.sk

Spomíname a nezabúdame - SNP

Druhá svetová vojna bola najkrvavejší a najbrutálnejší konflikt v novodobých dejinách, počas ktorého zahynulo okolo 80 miliónov ľudí . Uvedené straty zahŕňajú aj 12 miliónov úmrtí v dôsledku vojnou zavineného hladu v Číne, Indonézii, Indočíne a Indii. V bývalom Československu , ktoré malo v r. 1939 15,3 milióna obyvateľov, zahynulo 365 tisíc. Z toho bolo 25 tisíc vojakov, 63 tisíc civilných obetí a najviac 277 tisíc boli obete židovského holokaustu. Na Slovensku a v Čechách bolo pri prenasledovaní partizánov vypálených celkove alebo čiastočne 90 obcí. Pomníky padlým hrdinom sú roztrúsené po celom Slovensku. Najmasovejšie vraždenie civilného obyvateľstva na našom území sa udialo v Kremničke. Nacisti tu s pomocou Hlinkovej gardy zavraždili za dedinou 747 ľudí. , v tom 211 žien a 58 detí. Podľa správ miestnych obyvateľov vytekali zo zákopov zaplnenými mŕtvolami prihodenými zemou a lístím pramene krvi až do miestneho potoka. Jednou z najtragickejších udalostí Slovenského národného povstania bolo vypálenie malebnej dedinky v horách Kalište. Celkovo bolo tam zavraždených 45 ľudí a ďalší boli odvezení do zajatia. 18. marec 1945 bol najtragickejším, keď nemecké vojská vtrhli do dediny, zapálili 36 domov aj s hospodárskymi budovami. Mnohých chladnokrvne zastrelili, alebo upálili zaživa priamo v ich príbytkoch, lebo pomáhali partizánom.

Skláňam sa pred hrdinami týchto čias, obdivujem ich odvahu a odhodlanie položiť svoj život za našu slobodu. Prešlo 77 rokov od týchto hrôz vojny a už to máme v priamom prenose pár kilometrov od našich východných hraníc, na Ukrajine. Podobné zverstvá, násilnosti a to všetko v 21. storočí. Som si istá, že obete vraždenia v Kališti alebo v Kremničke by si želali, aby sme pomohli ženám a deťom z Ukrajiny, ktoré dnes utekajú pred vraždením a zabíjaním k nám na Slovensko. Preto snažme sa odlíšiť správne od nesprávneho bez politických škrupúľ a staňme sa aj my hrdinami tejto pohnutej doby.

-MaŠpanková-

Trhlina v džbáne

Jedna stará čínska žena mala 2 veľké džbány na vodu visiace na koncoch štangle , ktorú nosila na pleciach. Jeden zo džbánov mal trhlinu, kým druhý bol bezchybný a vždy udržal plnú porciu vody. Po dlhej púti od rieky k domu starej ženy jeden zo džbánov bol vždy naplnený len do polovice. Toto trvalo celé 2 roky. Stará žena priniesla denne len jeden a pol džbána vody. Bezchybný džbán bol samozrejme na svoj výkon veľmi hrdý, kým úbohý prasknutý džbán sa za svoju chybu veľmi hanbil a trápilo ho, že dokázal vykonať len polovicu toho, na čo bol predurčený. Po dvoch rokoch, ktoré mu pripadali ako hrozné zlyhávanie, povedal džbán starej žene: „ Veľmi sa hanbím za moju trhlinu, z ktorej vyteká voda po celej ceste k tvojmu domu“. Stará žena sa usmiala: „ Nevšimol si si , že na tvojej strane cesty kvitnú kvety, kým na strane druhej nie? Vysiala som na tvojej strane semená, pretože som si bola vedomá tvojej chyby. A ty ich polievaš každý deň, keď sa vraciame domov. Celé 2 roky som mohla trhať tieto krásne kvety a zdobiť nimi stôl. Keby si nebol práve taký aký si, táto krása by neexistovala a neozdobovala náš dom.“

Každý z nás má svoje machule a chyby, ale sú to machule a trhliny, ktoré robia náš život zaujímavým a hodnotným. Mali by sme každého človeka brať takého, aký je a vidieť v ňom predovšetkým to dobré. Takže vy všetci s trhlinou v miske, nezabudnite vychutnávať vôňu a krásu kvetín na vašej strane chodníka!

Nový bezbariérový vstup do kostola

Konečne. Jednoduchý, vkusný, ľahko prístupný pre vozíky, kočíky, pohrebnú službu, starších obyvateľov. Zámer vybudovať bezbariérový vstup do kostola má už viac ako 20 rokov, potom, čo si na schodoch staršia pani zlomila nohu. Vtedy s ním prišiel pán S. Uherek. Dvojschodový vstup sa mohol zrovnať len z časti, pre výhrady niektorých členov farskej rady. Ostal ešte jeden schod. Na vstup invalidného vozíka bolo potrebné ukladanie nájazdových „lyží". Keď raz došlo ku kolízii na „lyžiach", znovu bola predostretá požiadavka bezbariérového vstupu. Pre vedenie farskej rady to bol problém. Na podnet pána Jozefa Šušela sa spojili dvaja farníci a problém sa so súhlasom pána farára začal riešiť. Zameranie, návrh, ohlásenie stavebných úprav. 1.8.2022 začali výkopové práce, osadenie obrubníkov, ukladanie dlažby, navozenie a vyrovnanie zeminy, posiatie a polievanie trávy. Dva týždne práce a potu v augustových horúčavách a nový vstup je hotový. Za všetkých farníkov chcem poďakovať Břeťovi Chytilovi a Stanovi Krišťákovi a jeho zamestnancom za ich ochotu a spoluprácu. Pekný výsledok.

A. Chytilová

Starostove novinky

Horúceho leta sme si mohli užiť do chuti a hoci sa zdalo, že pre veľké sucho sa nič neurodí, môžeme si teraz užívať aj bohatú úrodu ovocia a zeleniny (že by sme tak dobre polievali?). Suchá sa odzrkadlili na slabom raste trávy, čo bolo pre obec výhodné, nie však pre chovateľov.

Rekonštrukcia kultúrnej pamiatky „Hostinec"

V auguste získala obec stavebné povolenie. V septembri prebehlo elektronické verejné obstarávanie na dodávateľa diela. Zhotoviteľom 3. etapy rekonštrukcie prícestného hostinca, stavebná rekonštrukcia otvorov a výmena dverových a okenných výplní, sa stala firma SKD, s. r. o. z Malužinej. Termín realizácie je v zmluve dohodnutý na 60dní od prevzatia staveniska.

Odpadové hospodárstvo

Od 1.1.2023 nás čaká nová zmena (samozrejme zo zákona), tentoraz v zbere triedených zložiek komunálneho odpadu (plasty, papier, sklo). Očakáva sa od nej vyzbieranie väčšieho množstva a kvalitnejšia separácia triedených zložiek KO. Tieto ciele má zaistiť nulová donášková vzdialenosť teda zber od domu. Rodinné domy budú zbierať plasty a papier do farebne odlíšených vriec, bytové domy budú zbierať do 1100 l kontajnerov. Frekvencia vývozov zatiaľ nie je presne určená. Na sklo platí výnimka – donášková vzdialenosť môže byť okolo 150 m. Možno nám pribudne zopár zelených kontajnerov.

Dňa 27.9.2022 bol z obce odvezený elektroodpad. Som rád, že tentoraz neboli spotrebiče v rozobratom stave, také neberú! Bolo by dobré, ak niekto privezie spotrebič v piatok alebo v sobotu, mi to oznámil, aby pred Halášom „nesvietil" cez víkend.

Pamätník padlých v strede obce

V auguste sme začali s rekonštrukciou pamätníka. Bola zrekonštruovaná hlavná, rozpadávajúca sa travertínová časť pamätníka. Pamätník bol vyčistený, boli vyspravené škáry, zhotovená nová čiapka a napustený penetračným náterom na zníženie nasiakavosti travertínu. Práce realizoval Speleologický klub Červené vrchy zo Svätého Kríža (434,00 €). Na záver sme osadili nový slovenský znak. Tento nám ako sponzorský dar zabezpečil J. Šušel ml.

Ďalšia fáza rekonštrukcie (prístupová plocha a schody) bude pokračovať v októbri.

Poďakovanie

Ďakujem Dominikovi Petrulákovi za vytiahnutie spadnutej koruny stromu z potoka pri Drevone a opravenie hydrantového poklopu na novom chodníku. Ďalej Milanovi Pastuchovi za odvoz a upratanie koruny stromu a našim hasičom za pomoc pri výmene batérií v rozhlasových prijímačoch.

Na záver ďakujem všetkým, ktorí sa zapojili do kosenia priedomí a verejných priestranstiev a tým sa zapojili do skrášlenia našej obce.

-Břetislav Chytil, starosta obce-

Predsedníčka Žilinského samosprávneho kraja na návšteve v obci

Erika Jurinová , predsedníčka Žilinského samosprávneho kraja sa zastavila na svojej ceste po Liptove aj v našej obci. Na námestí pred požiarnou zbrojnicou ju privítal starosta obce , zástupkyňa starostu a niekoľko občanov. Podaním ruky sa zvítala so všetkými prítomnými. Pevný stisk ruky , úsmev na tvári. To je naša županka. Zaujímala sa, koľko občanov máme v obci, s akými problémami sa boríme. Starosta poukázal na problém rozloženia Malužinej na troch katastrálnych územiach, na zmeny vyplývajúce z prechodu lesných pozemkov pod správu NAPANT-u a pripravovanej zonácie parku. Posťažoval sa na „lobistický" systém prerozdeľovania príspevkov zo Žilinského samosprávneho kraja, konkrétne z grantu Regionálne dotácie, kde naše projekty boli neúspešné. Županka sa zaujímala aj o kultúrnu pamiatku, prícestného hostinca a pozrela si zvonka budovu v rekonštrukcii. Poradila, ako získať príspevky od štátu z iných zdrojov. K slovu sa dostali aj niektorí občania, rozprúdila sa diskusia na veci verejné. Od vážnych vecí sme prešli k veselším témam a tým sa naše stretnutie s Erikou Jurinovou končilo. Ešte pred pokračovaním jej cesty na Nižnú Bocu rozdala každému volebný leták.

-MaŠpanková-

ZOZNAM ZAREGISTROVANÝCH KANDIDÁTOV
pre voľby do obecného zastupiteľstva
Malužiná
29.10.2022

Volebný obvod č. 1
Počet volených poslancov vo volebnom obvode: 5
Kandidáti:
1. Miroslav Badžgoň, 41 r., robotník, NÁRODNÁ KOALÍCIA / NEZÁVISLÍ KANDIDÁTI
2. Karol Divok, 51 r., živnostník, NÁRODNÁ KOALÍCIA / NEZÁVISLÍ KANDIDÁTI
3. Katarína Garajová, 41 r., fakturantka, SMER - sociálna demokracia
4. Vladimír Hideghéti, 50 r., opatrovateľ, Slovenská národná strana
5. Anežka Chytilová, 26 r., materská dovolenka, nezávislý kandidát
6. Juraj Martinisko, Ing., 47 r., živnostník, NÁRODNÁ KOALÍCIA / NEZÁVISLÍ KANDIDÁTI
7. Dominik Petrulák, 26 r., živnostník, NÁRODNÁ KOALÍCIA / NEZÁVISLÍ KANDIDÁTI
8. Jozef Priadka, 56 r., technik, Kresťanskodemokratické hnutie
9. Pavel Žiška, 57 r., skladník, Kresťanskodemokratické hnutie

ZOZNAM ZAREGISTROVANÝCH KANDIDÁTOV
pre voľby starostu obce
Malužiná
29.10.2022

Kandidáti:
1. Štefan Firášek, 60 r.,
   SZČO, Kresťanskodemokratické hnutie
2. Břetislav Chytil, Ing., 56 r.,
   starosta, nezávislý kandidát
3. Marián Vernarec, 52 r.,
   zamestnanec vo verejnej správe,
   nezávislý kandidát

Rozhovor so starostom obce

Pred štyrmi rokmi vstupoval do pozície starostu obce s odhodlaním rozvíjať obec, reprezentovať slušnosť, čestnosť a transparentnosť obecného úradu. Či sa mu to podarilo, to zhodnotia občania pri voľbách. Ja som oslovila Břetislava Chytila nie preto, aby sme bilancovali výsledky jeho práce. Zaujímali ma jeho dojmy, postrehy, osobné skúsenosti. Čo získal a naopak čo stratil počas svojej 4-ročnej práce.

» Pred 4 rokmi si pre Malužinské novinky uviedol: „Som rozhodnutý popasovať sa so službou starostu, ako najlepšie budem vedieť" Čo bolo pre Teba nové v tejto funkcii, s čím si sa musel popasovať?

Asi tá neustála zmena. Zmena, ktorú prináša naša rýchla digitálna doba. Na jednej strane neustále zmeny v legislatíve, na druhej strane informatizácia spoločnosti a z toho vyplývajúca elektronizácia verejnej správy, nové povinnosti a zmeny v samotnom fungovaní obecných úradov, … Zákony sa menia neustále, informatizácia má počiatok v roku 1998, v 2013 sa už vydávali občianske preukazy s čipom pre elektronický podpis, orgánom verejnej moci boli aktivované elektronické schránky, zriaďovali sa obecné internetové stránky, … Ale stále sa to dalo odkladať (prechodné obdobia, nevytvorené podmienky zo strany štátu). V tomto období bolo potrebné všetko začať riešiť, alebo začaté veci dotiahnuť (napr. povinná elektronická komunikácia, overovanie si potvrdení a výpisov, ktoré už nemusí občan predkladať, zverejňovanie zmlúv na centrálnom registri zmlúv, elektronické verejné obstarávanie…).

Na porovnanie v oblasti zákonov. Keď som sa v roku 1998 začal zaujímať o fungovanie obecnej samosprávy, mal Zákon o obecnom zriadení 12 strán formátu A4, bol jednoduchý a prehľadný. Posledné znenie má 24 strán (za toto volebné obdobie bol 9 krát novelizovaný, rekordérom je podľa mňa Zákon o odpadoch 15 novelizácií za 4 roky). Niekedy by sa mi zišla ešte jedna hlava . Väčšie samosprávy (mestá) majú na to celý aparát ľudí, v malých obciach to rieši starosta. Ale nariekať a sťažovať sa mi nepomôže. Zatiaľ to nejako zvládam.

» V období počas Covidu si každý starosta užil svoje. Ty si na testovanie na obecný úrad pozýval ľudí prostredníctvom SMS-ky. Viem, že naďalej využívaš tento systém informovanosti pre občanov. Ako sa Ti to podarilo technicky zrealizovať? Je to časovo náročné?

SMS-ky využívam len občas (v prípadoch nečakanej zmeny). Technicky a aj časovo je to nenáročná forma komunikácie s domácnosťami a zrejme vhodná aj pre obyvateľov.

V súčasnosti som prešiel školením komunikačného programu Munipolis, ktorý umožňuje komunikovať s obyvateľmi cez viaceré kanály (SMS, e-mail, mobilnú aplikáciu, zvukové správy, …). Má aj viaceré „vymoženosti", no je spoplatnený (ročným poplatkom, SMS a zvukové správy sú takisto spoplatnené). Myslím si, že na informovanie obyvateľov bude aj naďalej využívaný obecný rozhlas, internetová stránka a občas SMS.

» Predpokladám, že aj hlásenie v obecnom rozhlase sa robí automatizovane. Alebo sa mýlim?

Ovládanie rozhlasovej ústredne sa robí cez počítač. Samotné vysielanie sa od spustenia rozhlasu vykonávalo živým vstupom. Pamätám sa, že sa ľudia začali sťažovať na nezrozumiteľnosť hovoreného slova. (neskôr som zistil aj príčinu - poškodený káblik od mikrofónu). No z návodu (rád čítam návody) som zistil, že program k ústredni umožňuje aj hlásenie zo záznamu. Prvé takéto hlásenie sa podarilo a tak tento spôsob využívame stále. A čo sa týka toho automatizovaného vysielania - v počítači nahráme nové hlásenie, nastavíme čas a dátum vysielania a odošleme do ústredne - v danom termíne sa hlásenie samé odvysiela (aké jednoduché). Čo sa týka porúch na rozhlase, od roku 2019 sme riešili výmenu prijímača na jednom stĺpe, aktualizáciu programu ústredne a počítača (prácu vykonal servisný technik) a výmenu 3 batérií (batérie sme si zabezpečili a vymenili sami).

» Takmer celý minulý rok bol pracovník obce na PN. Ako si zvládol zabezpečiť údržbu v obci?

Našťastie ma oslovili z Úradu práce v Liptovskom Hrádku s ponukou zamestnania Petra Lištiaka na vykonávanie menších obecných služieb (64 hod mesačne) s nástupom od 1.11.2021. Pre obec robil do polovice mája 2022. Zimnú údržbu ciest (odhŕňanie snehu) mi pomohli zvládnuť Dominik Petrulák, môj syn a Miro Staroň. Cintorín na jar vyčistili dôchodcovia. Kosenie sme si podelili s Janom Petrulákom a našim Adamom. Údržba obecnej ČOV ostala na mňa a keď bolo treba, pomohli aj naši hasiči (čistenie ČOV). Služby a práce s obecným traktorom vykonával Ferko a Dominik. Na roznášanie noviniek som našiel troch pomocníkov: Jurko Lištiak, Jurko Divok a náš Janko. Takže sme to zvládli spoločne.

» Pre obce a mestá sa zmenil spôsob verejného obstarávania pri zákazkách nad 10 000 €. Všetko prebieha elektronicky. Menšie firmy, ktoré sa chcú uchádzať o zákazku, majú problém prihlásiť sa do verejnej súťaže, lebo nie sú zaregistrovaní v registri partnerov verejného sektora. Viem, že si niektorým pomáhal s registráciou.

Počas 4 rokov obec podala 8 žiadostí o príspevok z rôznych fondov (uspeli sme v 5-tich) a prebehlo 7 verejných obstarávaní.

Aj Zákon o verejnom obstarávaní sa pomerne často mení. No posledná zmena dosť preverila (a preverí) nie len verejných obstarávateľov (obce, školy), ale aj samotných podnikateľov, ktorí sa chcú do súťaží zapojiť. My sme si to vyskúšali pri obstarávaní zákazky na Hostinec (3.etapa). Celý postup a komunikácia prebieha na určitej elektronickej platforme, v rámci ktorej aj oslovujete potencionálnych dodávateľov. Problém je v tom, že tých dodávateľov je tam zatiaľ zaregistrovaných málo, väčšina o tom buď nevie, nemajú čas, alebo sa sami nedokážu zaregistrovať (zmena platí od 1.4.2022).

» Obecná stránka www.obecmaluzina.sk sa v mnohom vylepšila. Nielen vzhľadom, ale aj aktuálnosťou informácií, zverejňovaním oznamov, hospodárenia obce (rozpočet, záverečný účet obce). Nájdeme tam virtuálny cintorín, Maluzinské novinky, ale aj fotogalériu z kultúrnych a spoločenských akcií. Aké výhody má takýto spôsob prezentácie obce?

Odpoviem asi takto. Za to, aká je stránka pre návštevníkov zaujímavá a aktuálna, môže predovšetkým administrátor (správca stránky), poprípade aj viacero ľudí, ktorí majú väčšinou na starosti len určitú jej časť. Naša obec spustila prvú stránku v roku 2013. No nemala toho, kto by ju pravidelne „kŕmil" (myslím tým zverejňoval nové informácie). Predchádzajúci starosta Maroš Španko mi od konca roku 2014 zveril túto úlohu. V 2019 bola vytvorená nová stránka, keďže pôvodná nespĺňala potrebné štandardy. Nemusí sa to zdať, ale táto činnosť zaberá dosť času. A aké z toho máme výhody?

Zverejňovaním „povinných" informácií (úradná tabuľa, hospodárenie obce, obecné dokumenty, zápisnice a uznesenia, atď.) si obec plní svoju úlohu v rámci zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Zverejňovaním „všeobecných a užitočných" informácií (to sú všetky ostatné) zasa informuje občanov a návštevníkov o samotnej obci, jej histórii a o aktuálnom dianí v obci.

Použijem moderný význam slova, obec sa ňou „zviditeľňuje".

» Keď sa v obci organizuje brigáda, tvoja rodina sa častokrát zapája do práce. Videla som Anežku, ako čistí park. Alebo Adama, ako kosí námestie. Daj návod, čo si im za to sľúbil?

To aj mňa teší, že nie sú len kritickí, ale aj praktickí, že vedia priložiť ruku k dielu. Páči sa im, keď je dedina upravená a čistá. To je pre nich morálna odmena. Finančnú odmenu som síce nesľúbil, ale bol mi predložený počet „odkosených" hodín. Takže bola aj finančná odmena.

» Energetická kríza spôsobuje niekoľkonásobné zvýšenie výdavkov za energie aj pre obce a mestá. Naša obec naopak výdavky na elektrickú energiu ušetrila. Ako je to možné?

„Poplatok za hodiny" alebo po novom tarifa za príkon boli spúšťačom k spomínanému šetreniu výdavkov za elektrickú energiu. Sú to také „konštanty" na faktúre, ktoré závisia od hodnoty ističa, resp. akú maximálnu rezervovanú kapacitu na odbernom mieste (OM) máte. Môže sa totiž stať (pri starších OM), že istič máte vyhovujúci, ale nemáte zazmluvnenú kapacitu OM. A takýto prípad sme mali na budove DHZ. Na obecnom úrade (bývalá škola) bola zasa zbytočne vysoká hodnota hlavného ističa. Za jeden rok tak ušetríme na paušálnych poplatkoch pre SSD asi 1300 €. Druhú položku ceny tvorí vlastná spotreba elektrickej energie (svietenie, kúrenie). Pre tento rok je zazmluvnená na úrovni 75 €/MWh. Toto je položka, ktorá dosahuje v súčasnosti niekoľkonásobné navýšenia (okolo 750 €/MWh), a o ktorej zatiaľ nevieme aká na budúci rok bude. Dúfam, že nás toto navýšenie v takej miere nezasiahne. Znamenalo by to totiž navýšenie výdavkov obecného rozpočtu cca o 14 000 €.

» Čo si teda získal a čo si stratil počas svojej 4-ročnej práce?

Čo som získal a čo som stratil?

Ľudia zvyknú hodnotiť starostu väčšinou podľa toho, čo „viditeľné" sa v dedine

vybuduje. Hovorí sa, že starostovia si budujú svoje pomníky. Ja som získal dobrý pocit, že môžem pomôcť komukoľvek v akýchkoľvek potrebách. A to sú veci, ktoré nemôžu vidieť všetci. Najviac to vnímala moja rodina a to nie vždy pozitívne, lebo na riešenie rodinných záležitostí mi ostávalo menej času. Stratil som čas pre rodinu.

V závere chcem poďakovať Břeťovi, ako ho familiárne voláme, nielen za rozhovor, ale v mene redakčnej rady za jeho príspevky, námety a fotografie. Posledných 12 mesiacov, keď bola redaktorka Kristínka Bartková zahltená materskými povinnosťami, aktívne spolupracoval pri tvorbe Malužinských noviniek. Verím, že s jeho pomocou budú Malužinské novinky naďalej informovať a zabávať naše rodinky. Prajem si, aby sa vo voľbách dostali do zastupiteľstva mladí ľudia, Anežka Chytilová, Dominik Petrulák, Miroslav Badžgoň (partner Veroniky Petrenkovej), Juraj Martinisko (projektant). Mohli by vniesť do našej obce nový vietor do plachiet.

-MaŠpanková-

Je to jedenásť rokov, odkedy sa nasťahovali prví nájomcovia. Ako sa býva v obecnej bytovke?

V posledných rokoch rezonuje v spoločnosti otázka bývania v nájomných bytoch. Vlastné bývanie si nemôže dovoliť každý. Vysoké ceny nehnuteľnosti a nedostačujúci príjem na získanie hypotekárneho úveru sú tie najväčšie prekážky pri získaní vlastného bývania. Obec vlastní bytovku, ktorú postavila zhruba pred 11 rokmi. Prvý nájomcovia sa sťahovali koncom roka 2011. Bytovka pozostáva zo siedmych bytových jednotiek.

Obecná bytovka poskytuje bývanie za relatívne lacný peniaz. Aspoň tak sa javilo, pokým nevstúpili do hry vysoké ceny energií, ktoré bývanie predražia, vykuruje sa v nej elektrinou. Celková obstarávacia cena bytovky bola 360 400 €. Obec si vzala na jej výstavbu úver zo ŠFRB (štátny fond rozvoja bývania) vo výške 245 730 €. Aktuálny zostatok na úvere je 160 511 € (ročná splátka je vo výške 9 500 €). K bytovke prislúcha aj čistička odpadových vôd, ktorá bola financovaná z vlastných zdrojov vo výške 35 410 €. Išlo o pomerne náročnú finančnú investíciu, ktorej cieľom bolo udržať ľudí v obci a poskytnúť im kvalitné bývanie. Obec sa kvôli tomuto cieľu zadlžila. Je obecná bytovka jeden z benefitov, ktoré Malužiná poskytuje? A prečo po tak krátkej dobe je jej vzhľad v tak nepeknom stave? V neposlednom rade nás zaujímalo aj to ako sa samotným občanom v nej býva, keďže v posledných rokoch znejú z ich strany sťažnosti na plesne a iné závady v bytoch.

Zhodou okolností pri spracovaní tohto článku nás oslovili samotní obyvatelia s ich problémami a preto v piatok 23. septembra sa uskutočnilo stretnutie nájomníkov, starostu obce Břetislava Chytila, poslankyne Kristíny Bartkovej a dvoch občanov obce, odborníka v oblasti stavebníctva Martina Španku a v oblasti projektovania Juraja Martiniska. Stretnutie bolo iniciované na základe sťažností obyvateľov bytovky.

Bývanie v byte nám komplikujú plesne

Simona je matkou dvoch detí. Bývajú v dvojizbovom byte na prízemí. *„Bývanie v byte mi komplikuje pleseň. Mám strach o zdravie detí, pediatričkou som bola upozornená, že plesne môžu spôsobiť závažné zdravotné problémy. Bolo mi povedané, aby som dostatočne vetrala. To robím, keby som nevetrala, tak nám to tu celé splesnie.“* zverila sa nám. Ukazuje nám pekný útulne zariadený byt, ktorého hlavným problémom sú spomínané plesne. Tiež nás upozorňuje na zimu v byte. *„Pri maximálnom kúrení máme v tých najväčších mrazoch ledva 18 stupňov. Musela som nakúpiť koberce. Neskutočná zima ide od podlahy.“* vysvetľuje. Okrem plesní, počas návštevy bytovky, zisťujeme ďalší závažný problém a to nedostatok tepla počas zimy. *„Nie je problém vetrať, ale v zimnom období, keď máte chladný byt, je ťažké neustále vetrať, obzvlášť keď v ňom bývajú deti.“* uzavrela.

Stenu v kúpeľni opravujeme niekoľkokrát ročne

Pani Janovcová s manželom si chvália bývanie v Malužinej, aj byt sa im veľmi páči, len keby im doň nezatekalo. Vítajú nás v podkrovnom trojizbovom byte. Prechádzame do kúpeľne, kde sú zatečené steny, mokré fľaky pokračujú ďalej do kuchyne a vstupnej chodby. *„Bývanie v Malužinej je nádherné. Máme to tu veľmi radi. Prajeme si tu zostať žiť, len to zatekanie a vlhnutie nás trápi. Stenu v kúpeľni opravujeme niekoľkokrát ročne. Už sme z celej tejto situácie zúfalí.“* vysvetľujú nám. V byte ich trápi aj chýbajúci obklad na jednej strane pri špo-ráku a opäť nedostatočné teplo v zimnom období. *„Máme pocit, že všetko teplo nám uchodí stropom. Môžeme mať kúrenie zapnuté na maximum, aj tak je v byte zima.“* konštatujú.

Problém s plesňami je vo viacerých bytoch

Problém s plesňami hlásia aj ostatní obyvatelia bytov. Lenka Divoková býva v jednoizbovom byte, kde sú plesne v kúpeľni a vo vstupnej chodbe. Hovorí nám aj o zvláštnom zápachu v kúpeľni, na ktorý bola upozornená už predchádzajúcim nájomcom. Štefan Lipták býva v trojizbovom byte, kde sa problém s plesňami opakuje. K niektorým nájomcom sme sa nedostali a nemali sme možnosť počuť ich názor na bývanie, ale väčšina sa zhoduje na tom, že skoro každý byt sa trápi s plesňami, tie v podkroví aj so zatekaním.

Po návšteve jednotlivých bytov a vyjadrení nájomcov zisťujeme, že situácia je vážna a problém nemožno ignorovať. Nahlásených závad je oveľa viac, niektoré možno považovať za menej závažné, ale vo väčšine prípadov ide o plesne a zatekanie, nie sú výnimkou krivé steny a nesprávna elektroinštalácia. Nie je v našej moci určiť presnú príčinu, preto sa obec rozhodla osloviť nezávislého stavebného technika , aby zhodnotil uvedené závady. Na základe jeho hodnotenia sa podniknú ďalšie kroky na skvalitnenie bývania nájomcov. Už teraz je zrejmé, že po 11 rokoch od uvedenia do používania sa obec nevyhne značne výrazným finančným investíciám do obecnej bytovky. Ako veľký problém sa javí elektrické kúrenie, ktoré je nedostatočné a obec bude musieť prehodnotiť do budúcna možné alternatívy. Tieto problémy nemožno ignorovať, po 11 rokoch je toto stav bytovky, čo bude po 20 rokoch? Vtedy by malo dochádzať k odkupu bytov, avšak za predpokladu, že bude o takéto byty záujem.

-kbartkova-

Čo ste hasiči...

Na začiatok krátke vysvetlenie. V Malužinej máme Dobrovoľný hasičský zbor (DHZ) a Dobrovoľný hasičský zbor obce (DHZO). Aký je medzi nimi rozdiel? DHZ bola v Malužinej založená pred viac ako 90. rokmi. Územne je zaradená do okrsku č. 5, ktorého členmi je 13 dedinských DHZ od Liptovského Hrádku po Važec. DHZO (alebo inak zásahová jednotka obce) je zriadená obcou Malužiná, materiálnym vybavením a počtom členov spĺňa podmienky pre zaradenie do kategórie B. Hasiči v tejto kategórii sú povinní zmobilizovať sa do 2 hodín od vyhlásenia poplachu a na zásah vyraziť do 10 minút. Naši hasiči sa zúčastnili 20.8.2022 previerkového cvičenia. Spoločne s DHZO Východná nielenže zahasili požiar v amfiteátri, ale trénovali aj vyslobodenie osoby zo zadymeného priestoru. Kým sa hasič stane členom DHZO, musí prejsť preškolením. Štyri dni trvá minimálna základná príprava. Potom musí zložiť skúšku. Tiež sa musí naučiť zaobchádzať s vysielačkami. Naši hasiči majú 3 vysielačky, ktoré sú naprogramované na určitú frekvenciu . DHZO Malužiná má priemerne 4 výjazdy ročne. Posledný krát zasahovali pri požiari nehnuteľnosti pri železnici v Kráľovej Lehote. Aj ich pričinením sa požiar nerozšíril na vedľajšie budovy.

DHZO dostáva každoročne príspevok zo štátu 3000,- Eur. Samozrejme treba o to požiadať, vyplniť tlačivá a poslať žiadosť. Okrskový inštruktor, veliteľ DHZ a DHZO Malužiná Robo Ozdínyi vedie celú agendu v spolupráci so starostom, ktorý ako štatutár obce podpisuje všetky žiadosti a rozkazy. Po zásahu hasičov podáva žiadosť o refundáciu výdavkov. Bohužiaľ štát refunduje len spotrebu pohonných hmôt. Hasičské auto Iveco už v dohľadnom čase prejde po 7 rokoch do majetku obce a to v zmysle zmluvy. Prečo píšem všetky tieto informácie? **DHZO hľadá nových členov**. Potrebuje omladiť kolektív a vniesť viac energie do jeho činnosti. Ich úlohou je predovšetkým plniť príkazy operačného strediska v Žiline, pomáhať v obci pri rôznych výškových prácach, alebo pri podujatiach, kde sa vyžaduje účasť hasičov. Členovia DHZO v budúcom roku plánujú vykonať opätovne revíziu komínov. Robo Ozdínyi prezradil, že momentálne pripravuje z vlastnej iniciatívy doručiť do každej domácnosti **„Denník čistenia a kontroly komínov“**. Bude to kalendár, kde si budeme značiť dátumy čistenia komína. Zákon totiž ukladá periodicitu čistenia komína a to v závislosti od výkonu pece v kW. Kolektív DZHO Malužiná má 11 členov:
Róbert Ozdínyi – veliteľ a členovia Štefan Lipták, Roman Pavelka, Stanislav Krišťák ml., Andrej Pastucha a noví členovia Miroslav Malatín, Karol Pastucha, Zuzana Ráchelová z Kráľovej Lehoty, Vladimír Šak z Nižnej Boce, Filip Macko z Liptovskej Porúbky a Andrej Chomo z Liptovského Hrádku.

Ďakujem Robovi Ozdínyimu za tieto informácie. Vidieť, že táto práca ho baví, zastrešuje väčšinu administratívy, pôsobí ako rozhodca na súťažiach DHZO v regióne.

- MaŠpanková-

Majetok obce sa zvýšil o 257.248,- EUR

Obec Malužiná disponuje každoročne s príjmom okolo 160 tisíc Eur. Príjmy obce sa medziročne menia v závislosti od príjmov, ktoré poukazuje samospráve štát podľa počtu obyvateľov s trvalým pobytom. Pri tvorbe rozpočtu sa prihliada na výdavky, ktoré pokrývajú bežnú správu obce. Ostatné výdavky môže obec použiť na investície, teda na rozvoj obce. V rokoch 2019-2022 obec nadobudla majetok v hodnote 257 tisíc. Eur. Príjmy z dotácií od štátu a fondov (od Ministerstva kultúry, Ministerstva vnútra, MAS Horný Liptov) boli 100 tisíc Eur . Z vlastných finančných zdrojov obec obstarala majetok v hodnote 157 tisíc Eur. Rekonštrukcia hostinca- kultúrnej pamiatky, ktorý obec obstarala za 1,- Euro v r. 2018 , stála doteraz 155 tis. Eur. Obec dostala príspevok z Ministerstva kultúry 48 tisíc Eur. Na dokončenie stavby podľa rozpočtu obec potrebuje ďalších 150 tisíc Eur. Po dokončení rekonštrukcie bude v tejto historickej budove dôstojné sídlo obecného úradu s bezbariérovým vstupom, spoločenská miestnosť, knižnica a tiež pamätná izba. Obec investovala 24 tisíc Eur do nákupu mechanizácie, ako je cisterna, mulčovač , zametacia technika, sypač za traktor. Rekonštrukcia DHZ budovy spolu s posilňovňou nás stála 31 tisíc Eur, z toho 26 tisíc Eur z prostriedkov Ministerstva vnútra. Do rekonštrukcie chodníkov a miestnej komunikácie pri Jednote obec investovala 35 tisíc Eur, z toho 22 tisíc z dotácii MAS Horný Liptov. Niektoré výdavky napríklad na workoutové ihrisko sú ešte v riešení a budú uzatvorené do konca roka 2022.

-Marta Špánková,vedúca finančnej komisie-

Prehľad kapitálových výdavkov a príjmov v období rokov 2019 – 2022

Názov	2019	2020	2021	2022	CELKOM 2019-2022	Príjem z dotácii štátu	Financované z vlastných zdrojov
Prípravná projektová dokumentácia		1,290			1,290		1,290
Rekonštrukcia posilovne	2,165				2,165		2,165
Rekonštrukcia elektroinštalácie DHZ	25,925	2,875			28,801	25,925	2,876
Autobusový prístrešok MAS				3,094	3,094	3,094	0
Rekonštrukcia chodníkov a aut.zastávky				2,501	2,501		2,501
Rekonštrukcia chodníkov			22,529		22,529	22,529	0
Rekonštrukcia Haláš	2,970				2,970		2,970
Hostinec- sanácia proti vlhkosti			27,625		27,625	20,000	7,625
Hostinec - rekonštrukcia strechy		61,366	31,129		92,495	20,000	72,495
Hostinec - statika			6,230		6,230		6,230
Hostinec - projektová dokumentácia				3,000	3,000		3,000
Hostinec - okná, dvere				25,726	25,726	8,000	17,726
Rekonštrukcia MK-asfaltovanie (ihrisko-jednota)			5,444		5,444		5,444
Workoutové ihrisko				6,000	6,000		6,000
Nákup cisterny za traktor		10,680			10,680		10,680
Nákup- mulčovač a zametacia techniky		5,067			5,067		5,067
Rekonštrukcia- pamätník				3,400	3,400		3,400
Nákup sypača za traktor				8,231	8,231		8,231
Úhrn	**31,061**	**81,278**	**92,957**	**51,952**	**257,248**	**99,548**	**157,700**

Banská štôlňa – Zubaustollen, Malužinská dolina

Malužinská dolina bola známa banícka oblasť, kde sa začala ťažiť železná ruda už v polovici 18. storočia. Pozostatky banských štôlní sa zachovali doteraz, aj v súčasnosti sa nájdu známky po kutaní a ťažení, výsypky a zvyšky háld. Od 3. júna 2022 je v Malužinskej doline sprístupnená banská štôlňa s názvom Zubaustollen *(čítaj Cubauštolen)*. Je to pôvodný názov kráľovskej cisárskej banskej štôlne z 18. storočia. Stará mapa, ktorá sa zachovala, je z r. 1835 a nachádza sa v banskom archíve v Banskej Štiavnici. Ťažili sa v nej prevažne železné a medené rudy, ale aj barit a ďalšie rudy. O jej otvorenie sa zaslúžila dvojica jaskyniarov Ján Šmoll a Gabriela Majerníčková spolu s rovnako zanietenými brigádnikmi. Podľa slov Gabiky Majerníčkovej bola štôlňa opustená takmer 60-70 rokov. Vchod do štôlne bol zarastený, upchatý od nánosov zeminy a štôlňa bola zaplavená. Keď odťažili nánosy pomocou traktora JCB, spolu so zeminou sa vyliala voda, ktorá siahala do výšky cca 70 cm. Baňa je dlhá 210 metrov, z toho je momentálne sprístupnených okolo 150 m. Prehliadky bane sa konajú so sprievodcom. Lístky si zakúpite v recepcii Speleocampu v Malužinej (hneď pri vstupe do obce Malužiná v smere od L. Hrádku). Cesta do bane je vyznačená značkami od Speleocampu cez obec do malužinskej doliny. K banskej štôlni sa môžete prepraviť 3 spôsobmi:

- pešo - od Speleocampu cesta trvá približne 20-25 minút
- bicyklom – požičanie bicykla je v r. 2022 zatiaľ v cene vstupenky , 10-15 minút
- autom – zaparkovať pri Lesnej správe , ďalej pešo, 15 minút

Za vstup zaplatíte za osobu:

- dospelí – 6 €
- deti od 6 rokov, dôchodcovia – 4 €
- deti do 6 rokov -1 €

Regionálne zľavy platia pre obyvateľov Malužinej, Nižnej a Vyšnej Boce.

Otváracie hodiny:

- v letnej sezóne júl-august denne od 10:00-16:00
- v mesiacoch jún a september v štvrtok - nedeľu od 10:00-16:00
- v mesiacoch október – apríl na objednávku (minimálne 4 osoby)

Pred vstupom do banskej štôlne dostanete prilbu a baterku. Hlavne z bezpečnostných dôvodov, nakoľko sú na niektorých miestach nižšie stropy. Kvôli ochrane kvapľov a samotnej výzdoby v štôlni je obmedzený aj maximálny počet osôb na vstup - 10 osôb (bližšie info u správkyne štôlne). Batohy a tašky si odložíte v predsieni a už pokračujete úzkou banskou chodbou k prekrásnemu jazierku… Viac už pri samotnej prehliadke.

Speleocamping Malužiná ponúka možnosť kempovania vo vlastnom stane alebo karaváne. Pre vyznavačov zážitkového ubytovania je k dispozícii indiánsky stan – Típi Veľkej medvedice, v ktorom sa pohodlne vyspí 8 osôb. Ak nemáte so sebou spacáky, nevadí. Dostanete posteľné prádlo. Kemp je vybavený elektrickými prípojkami, sociálkami, sprchou, výlevkou, kuchynkou. Pre turistov je pripravené aj ubytovanie v izbe v podkroví . Izba je pre 6 osôb (poschodové postele, preto max. 4 dospelí) s kuchynským kútom a kúpeľňou. Izba je veľmi útulná.

- MaŠpanková-

Viete, že…

- 1. Od polovice októbra bude možné podávať žiadosti o finančný príspevok na zateplenie domu, výmenu okien, dverí, strešnej krytiny, výmenu zdroja vykurovania alebo inštaláciu fotovoltiky, či solárnych panelov.
  S dotáciou **z nového programu OBNOV DOM môžete ušetriť 60 – 95 % nákladov**. Možnosť získať dotáciu bude možné až do roku 2026 a na dotácie sa postupne rozdelí viac ako 500 miliónov eur, z ktorých by sa malo obnoviť približne 30 000 rodinných domov.
  Stredoslovenská energetika pripravuje službu **OBNOV DOM SO SSE**, vďaka ktorej bude príprava viacerých dokumentov a príloh na podanie žiadosti o dotáciu jednoduchšia. Na získanie dotácie musíte splniť viacero podmienok a SSE Vám so všetkým radi poradia. Navštívte stránku www.sse.sk, kde budú postupne pridávané dôležité informácie, užitočné návody a poradenstvo na úspešné získanie dotácie
  Zapojte sa do Programu Obnov dom, ktorý je súčasťou Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky a ktorý pomôže znížiť energetickú náročnosť vášho domu.Dotáciu bude možné získať až do roku 2026. Na program Obnov dom je vyčlenených viac ako 500 miliónov eur, z ktorých by sa malo obnoviť približne 30 000 rodinných domov.
  - Žiadatelia zo sociálne alebo zdravotne znevýhodnenej skupiny môžu získať až 95 % podporu pri obnove domu. Štandardná skupina žiadateľov získa podporu až do výšky 60 % (maximálne 19 tisíc eur).
  - Prvý termín na zaslanie žiadostí je v polovici októbra 2022. Na podanie žiadosti o dotáciu je potrebné dodať viacero dokumentov a na získanie dotácie musíte splniť všetky vyžadované podmienky.
  - Na zdokladovanie minimálnej 30 % energetickej úspory budete potrebovať energetický certifikát pôvodného stavu rodinného domu, ktorý je povinnou prílohou žiadosti o dotáciu.
- 2. Keď sa zídu milovníci volejbalu, tak je vždy veselo!

DOBRÉ RADY !

Rumanček kamilkový

Všestranná voňavá bylinka, nazývaná aj kamilka, pomôže prakticky pri všetkých zdravotných ťažkostiach. Preto by nemala chýbať v žiadnej domácej lekárničke.

Rumanček rastie na poliach a lúkach. Zbierame ho od mája do augusta. POZOR, nezamieňte si ho s rumančekom rímskym. Ako zistíte, že ste nazbierali ten liečivý rumanček? Keď odtrhnete kvet, rozdeľte ho na polovičky. Rumanček lekársky má duté lôžko a aj jeho vôňa je výrazná. Rumanček rímsky má lôžko plné a slabú vôňu.

Liečivé účinky

Obsahuje 109 účinných látok. Okrem iného horčiny a modrú silicu, vďaka ktorej má hojivé protizápalové a dezinfekčné účinky.

Vnútorné využitie: uvoľňuje kŕče v trávia-com trakte, lieči črevné a žalúdočné problémy. Pomáha pri zápaloch močových ciest, infekciách ženských orgánov, pomáha pri problémoch so spánkom.

Zvonku: pomáha pri ťažko sa hojacich ranách a kožných zápaloch. Pri zápaloch ďasien a zubov ako kloktadlo. Pri reumatických opuchoch sa priloží obklad. Prirodzené blondínky si ním zvyknú oplachovať vlasy, aby dosiahli lesk a krajšiu farbu.

Pre bábätká: nachádza sa v zmesiach čajov pre malé deti, redukuje úzkosť, navodzuje pocit harmónie a zlepšuje náladu. Detský olejček AVIRIL je jeden z najtradičnejších a rokmi overených produktov. Obsahuje látku azulén, ktorý sa získava destiláciou rumančeka. Olejček vytvorí na pokožke jemný film, ktorý ju bude chrániť pred začervenaním a mikróbmi. Olej je vhodné nanášať hneď po kúpeli dieťatka , keď je pokožka ešte vlhká. Jemnou masážou sa dieťatko upokojí a je pripravené na spánok.

Tiene Zeme

Ľudstvo – osadníci Zeme
už tisícročia žijeme v rokoch hektických, chorobných
Po stáročia
rokov vzrušivých a napätých
človečenstvo bolo neustále sluhom vojen
trestaní sme pandémiou cholery
terčom utrpení a smrti v sprievodnom javení

Vlády mocností v nezhode a rozpore konali
a dodnes zle konajú
všetko pramení v dobyvačnom konaní

Ak svet chce mať dobrú klímu
musí vylúčiť každú vojnu

Otepľovaním Zeme trpia národy
i žitie prírodnej fauny

My
v tento čas sme kazisvetom účastní
Hrôza a strach je z atómových zbraní
Nebude včielka, prestane žitie
zostanú iba neisté hromadné hroby

Náš
slovenský vzdelanec vyslovil myšlienky
o slovanskej vzájomnosti
o slovanskom bytí...
To hlavne dnes platí
v ústretovosti pre svetové veľmoci
história má v pamäti čierne tiene na Zemi
Obludné boli v minulom storočí
Zloduch druhej svetovej vojny
skončil podľa zásluhy
zostali po ňom prekliatia naveky!

Vtedy aj teraz sľuby o mieri-
skončili skôr ako začali
Posledné roky svetom kráča nenávisť,
dobyvačné vojny, zisk území, utópie o čistej rasy
v prírode rabovacie snahy

Nie sú nám výstrahou zničené kultúry?
Mayov, Inkov, Indiánskych kmeňov
platia nové izmy pre diktátorov
na porobu národov
Upadla morálka svetských mocnárov

Nemenné zostali a trvať budú naveky-
len Božie zákony!
Veď sme si rovní – prachom na Zemi!

Všetky sveta mocností sú v činoch a prejavoch
nateraz iní – uzurpujú si vládu nad svetom zbraňami
stavajú sa z nich biblickí Goliáši
tak preto i v treťom tisícročí
sme nepoučení
pokračujú v smutnej kronike o tieňoch na Zemi

Nádej na slnečné dni ostala nám posledná –
Vo viere v Trojjediného Boha

Je tu čas

Veď k počutiu každému zvon života zvoní
jednému na spasenie
inému na zatratenie
Pamätaj na smrť,
na Memento mori

Malužiná, apríl 2022 Pavol Lenko

BLAHOŽELÁME JUBILANTOM

v júli - Anna Točeková, 75 rokov

Život môžete pochopiť
len spätne,
ale žiť sa musí
smerom dopredu
Buď šťastná!

NARODILI SA

Dňa 25.7.2022 sa narodil Maximilián Bartoš, rodičom Aničke Rusnákovej a Matejovi Bartošovi. Chlapček vážil 4 kg a meral 52 cm. Rodičom a malému Maxovi prajeme veľa zdravia a pohody!

Nech vám v zdraví, láske rastie,
nech vám dáva iba šťastie.
Vo dne, v noci, skrátka stále
nech Vás teší chlapča malé

Malužinské Novinky *- noviny obce Malužiná,*
vydáva Obecný úrad Malužiná,
tel. č. 044/5292 221,
email: obecmaluzna@stonline.sk
redaktori: Kristína Bartková, Marta Španková
grafika: jennym, s.r.o.